

grito de espanto, alarido» (PzCabre.); però més corrent ha estat que el mot hagi estat incorporat als derivats de *cervell* «les cigales *eixirvellaven*», «eixordaven» sent a Rodès, 1960, i Ant. Cayrol usa *eixerbellat* per «eixebrat» i *eixervellament* (JPCerdà, *Cont.*, 32, 56); ⁵ tort. *enxirivellar* 'engrescar' (*AlcM*).

Cervellí 'esquellots' ross., cerd., igual que el cat. or. *xivarri*, resulta d'una alteració popular del fr. *charrivari* (gascó i aranès *calbauari*).

Cervelló, pobl. és tan inversemblant suposar que sigui un derivat de *cervo* (*AlcM*) com ho seria pensar en el nom de tubercle *cervelló* (veg. supra *CERIBIONS*), entre altres raons perquè les grafies antigues són sempre *Servelló* i anàlogues: probablement del NP llatí *SERVILIUS*.

Cerver, *cervereta*, *cerverina*, *cerverola*, V. *cervo*

CERVESA, del ll. *CERVĒSIA* id., d'origen gàllic. □ 1.ª doc.: fi S. XIII.

En les *VidesR*, els traductors de les quals confonen amb la sidra, ll. *sicera*, beguda ben poc coneguda llavors entre els nostres: «no bec vi de raïms ni de *cervesa*», «no beuria vi ni *cervea*» (forma, aquesta, ultracorregida a causa dels duplicats d'abstracte en *-esa/ea* <-ITIA), f° 106v1, n. 81, 125r2, n. 46; traduint «vinum nec *siceram* non bibit» (296.20, 357 18); igual confusió féu més tard el castellà Alonso de Palència. També en la *Questa* del mallorquí Reixac (103.93), on tradueix *cervoise* de l'original francès antic. Ens escriuim de llegir en *AlcM* que una pronúncia *sərvēsə* acastellanada existeix «en català oriental i baleàric»: bé haurem de creure que hi ha qui digui aqueixa enormitat a les Illes, puix que ho afirmen ells, però puc garantir que mai no s'ha sentit això en el Continent.

Quant al mot llatí, sembla estar emparentat amb el gal *xórpa*, irl. mj. *coirm* (a desgrat de l'oposició de Pokorny, *VRom.* x, 259, l'etimologia del qual trobo menys convincent); de tota manera el sufix i els testimonis antics asseguren l'origen cèltic. En llatí *CERVĒSIA* es troba des de Plini, però hi ha variants posteriors *cervisia*, *-esia* (en el bordelès Marcellus Empiricus, S. v), *cervisa* en fórmules merovingies dels Ss. VII a IX (ja en una de la diòcesi de Meaux, fi S. VII, si bé els tres mss. són del IX): Pirson (*RFgn.* xxvi, 917),¹ en algun altre *cerevisia*. Ja en vaig dir alguna cosa més, sobretot quant al sufix, en el *DCEC* 1, 783.

DERIV.: *Cerveser* [Lab. 1839]. *Cerveseria* (id.).

¹ En tractaren també Bertoldi, *RCelt.* XLVIII, 5, i Bolelli, *ItDial.* XVII, 179-80.

Cèrvia, V. *cervo*

CERVICAL, pres del ll. *cervicālis* 'relatiu al clatell o occipuci', derivat de *cerviġ*, *-icis*, 'clatell'. □ 1.^a doc.: 1905, Bulbena.

S'havien usat algun cop formes derivades de *cervix*, en català medieval: *cervicia*, *cervigal* (veg. *AlcM*). D'altra banda sembla haver-hi hagut alguna romanalla del primitiu *CERVIX*, *-icis*, amb caràcter de forma hereditària i popular, en algun sector del català medieval, jutjant per un passatge mutilat de la Manescalia de Batllori (S. xv).¹ Per al cast. *cerviz*, veg. l'article del *DCEC*.

CPT.: Forma prefixada *cervico-*.

¹⁰ ¹ «Emperò que no estena lo cap al menjar lo coll del cavall en ne enguisa e la *serviu* e al cor» (*AORBB* v, 207): potser a esmenar en «ne-l coll lo cavall, ne de la cui<s>sa a la *serviu* e al cor» (?).

¹⁵ *CERVO*, del ll. *CĒRVUS* id.; la variant *cérvol* en realitat és una forma popular bàrbara, afavorida pel prejudici infundat que els mots en *-o* són poc genuïns o acastellanats. □ 1.ª doc.: S. XIII.

²⁰ «Natura fera és --- *cervos*, leons, orses --- e totes altres besties de què hom no pot fer folc que hom puca guardar», *Costums de Tortosa* (Ol., p. 143) també en la Lleuda de Tortosa, de 1252. Sovint en Llull: «molt plach al *servo*, al cabirol e al moltó --- ço que 'l Bou deya», *Merav.* (*NCl.* II, 88; de nou III, 90).¹ «Axi com lo *cervo* sedejant desija venir a les fonts de les aigües, així la mia ànima desija venir a tu, Déu meu, qui est font viva», BOliver (*Excitatori*, *NCl.*, 204). Freqüent en Eiximenis: «de cabirols, *cervos* e altres --- bèsties salvatges», «aparec-li que havia corns aitan grans com un *cervo*» (*Regiment*, *NCl.*, 30.5, 116.15; també en el *Terç*, *NCl.* VI, 51, 137). «La ovella fuig al lop, la rata al gat, la perdiu al falchó, lo *servo* als cans», BMetge (ed. Riq., 218.35). «D'òrs e porch senglar, e de *cervo*, e tota altra bestia salvatgina» en el *Llibre de Cuina* val. del S. XIV (*BSCC* XVI, 167). «Que-ns trametats 3 lebrés per a la caça del *cervo*», en una carta reial (crec de Joan I), Rubió i L., *Docs. Cult.*, n.º 177. «De què te prees tu? Dirà la hu: —De fortalea de saltar a tots hòmens del món. —Yo t'ensenyaré qui te-n vençrà: hun gat o hun *cervo* te-n vençrà!», StVicentF (*Sermons* I, 154.15). «L'hom diligent / --- / doma y amansa / --- / los orifans; / ónsos, leons, / *cervos*, mufrons, / fa mansuets», JRoig (*Spill*, 6730).

⁴⁵ A les Muntanyes dels Ports i de l'Alt Matarranya havien arribat a ser tan nombrosos, que calgué organitzar-ne caceres pagades: els Establiments de la Torre del Comte, de 1503, parlen de batudes collectives i recompensen els matadors individuals: «Qui matarà *cervo*, porch o lop» si és adult i fou dins el terme, cobrarà 10 sous, si és sotil, 5 sous, mentre que d'un llop o senglar, i gros aquest, només li'n daran 5; i l'Establiment de caçar *cervos*, obliga cada casa a enviar una persona a les batudes organitzades pel senyor o el consell (*BHistGeogBarag.* III, 158). «*Cervo*: cervus; carn de *cervo*: cervina», OPou (*TbPu.*, 54, 191). En doc. del Rosselló es troba: «en la sala, un canalobre de banyes de *cervo*, ab ymatge de serena» a: 1393 (*Alart*, *InvLC*, s. v. *sala*), i en altres docs. de la col·lecció troba Alart *servo* en els anys 1348, 1383, 1407